

SINT-ROMBOUTSTOREN

NL

Bezoekersgids

PROMOTING
MECHELEN

Intro

Deze brochure vertelt je meer over de blikvangers, de architectuur en de historie van de Sint-Romboutstoren.

ENKELE DATA

1452	•	eerstesteenlegging
de toren reikt tot aan de Klokkenkamer, net over de helft	•	1481
1492	•	de eerste klokken worden in de toren geïnstalleerd
stopzetting van de bouwwerkzaamheden	•	±1520

ARCHITECTUUR

Wie ontwierp het oorspronkelijke plan? Het blijft een raadsel. Wel staat vast dat vier leden van de beroemde bouwmeestersfamilie Keldermans – Andries, Anthonis I, Anthonis II en Rombout – de werkzaamheden aan de Sint-Romboutstoren hebben geleid. Maar waarom prijkt het gedenkteken van bouwmeester Coolman naast de toren?

Momenteel steekt de Sint-Romboutstoren met zijn 97,50 meter hoog boven de stad uit. Mechelaars beweren weleens dat de toren 160 meter moest worden, maar daarover later meer.

ZWAARGEWICHT

Alles samen 31.500 ton metselwerk, alleen al voor de toren! Vandaag heeft de toren mét alle balken, betonnen of houten vloeren, de klokken én de twee beiaarden – een gewicht van ruim 42.000 ton. Maar er wordt gefluisterd dat de Sint-Romboutstoren amper funderingen heeft. Nog geen 3 meter diep, zo zou blijken uit onderzoek. Door zijn enorme gewicht en de opwaartse druk van het grondwater zit de stenen kolos stevig in de drassige bodem verankerd. Het geheel heeft zich mettertijd als het ware in de grond 'gezet'.

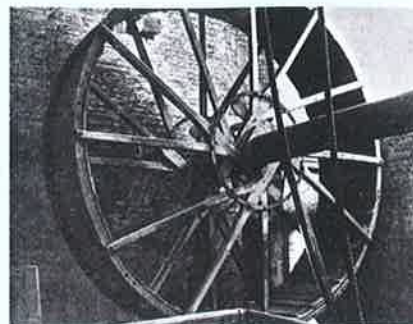

BELFORT

De Sint-Romboutstoren behoort tot een selecte groep van belforttoren. Deze torens waren een statussymbool voor de steden en ze werden uitgerust met de stadsklokken. In Mechelen is de toren een kerkbelfort. Hier van zijn er maar 6 in Vlaanderen. Mechelen heeft bovendien 2 belforten, allebei erkend als UNESCO-werelderfgoed, ook het middestuk van het stadhuis is een belfort.

1

Kraankamer

LOOPRAD VAN DE KRAANKINDEREN

Om loodware materialen naar boven te krijgen, werkte men met een loopkran. Tot in 1930 was deze loopkran in gebruik, daarna schakelde men pas over op een elektrische kran. Kun je het je voorstellen? Tot na de Eerste Wereldoorlog was er mankracht nodig om alles naar boven te hijsen. Dat was niet zonder gevaar. Een wereld van verschil als je kijkt naar de hedendaagse systemen.

17DE-EEUWSE PANELEN

Sinds kort weten we dat de houten panelen bovenaan tegen de muren behoorden tot het wapenkabinet van baronnen en edellieden. Ze hingen vroeger als eerbetoon in de kathedraal en werden getooid met wapenuitrustingen van overleden edellieden. De panelen zijn tijdens de Franse Revolutie hogerop in de toren gehangen, opdat ze niet vernield zouden worden.

KINDEREN

Kijk eens goed rond in deze ruimte. Wat valt jou op? De loopkran, natuurlijk! Met welk onderstaand dier zou je ze vergelijken, en waarom?

hamster

hond

paard

2 Smidse

GEEN LIFTEN MAAR LUIKEN

In de Kraankamer zag je het grote gat in de vloer in het midden. Die opening verspringt in de Smidse naar de zuidkant van de toren. Alles wat naar boven kwam in de toren, werd gestockeerd in de Kraankamer. Boven naast de Nieuwe beiaardkamer stond er een tweede rad. Van daaruit werd het materiaal van de Kraankamer verder omhoog gehesen. De luiken kom je op ieder torenverdieping tegen.

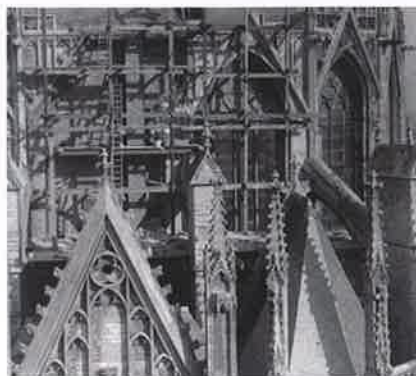
LICHT

In de Smidse valt meer licht binnen dan in de Kraankamer. Hoe hoger je op de toren klimt, hoe groter de vensteropeningen worden en hoe meer er zijn.

BUITENRESTAURATIE

De constructie van touwen en stokken die tegen de wand hangt, werd gebruikt als stelling tijdens de restauratiewerkzaamheden aan de toren. Al vanaf het einde van 16de eeuw is er in de stadsrekeningen sprake van 'dringende herstellingen' aan de toren. Recenter vond van 1963 tot 1993 een grondige restauratie plaats, waarbij ook buitenstenen werden vervangen door een soort die een betere weerstand biedt tegen de hedendaagse luchtverontreiniging en de zure neerslag.

TEMPO

De eerstesteenlegging van de toren vond plaats op 22 mei 1452. In de volgende 10 jaar werd er in een hoog tempo gewerkt. Daarna lag de bouwactiviteit geruime tijd stil. Ondertussen evolueerde de stijl. Dat kun je goed zien aan de versieringen op de buitenzijde van de toren.

KINDEREN

Hoeveel katrollen of hijsblokken zie je in deze Smidse? Kijk goed rond en zoek het niet te hoog ...

3 Klokkenkamer

BASKLOKKEN

Hieronder vind je een overzicht van de 6 basklokken. De kleinere hoge tonenklokken hangen in de klokkenstoel, een verdieping hoger. De klokken zijn uit brons gemaakt. Door het gebruik kunnen ze gaan barsten. Vandaar dat een aantal klokken in de loop der jaren hergoten zijn.

SALVATOR

Gegoten in 1498
Gebarsten in 1629 en 1828. Telkens hergoten.
Gewicht: ± 8.800 kg
Diameter: 2,32 m
Toon: fa kruis

KAREL

Gegoten in 1524 als uurslagklok.
Rond 1660 omgevormd tot luidklok, maar bleef ook actief als uurklok.
Gebarsten en in 1696 hergoten in Antwerpen.
Gewicht: 6.000 kg
Toon: sol kruis

RUMOLDUS

Draagt de naam van de patroonheilige van de kathedraal en van de stad.
Voor het eerst vermeld in 1491.
Gebarsten in 1748 en 1854. Telkens hergoten.
Gewicht: 4.235 kg
Toon: si mol

LIBERTUS

Hergoten na de torenbrand van 1498.
Gebarsten in 1626 en in 1766.
Deze 'poortklok' luidde voor het openen en sluiten van de stadspoorten.
Gewicht: 1.850 kg
Toon: re

ST.-JAN-BERCHMANS

Gegoten in 1947
Luidt als 'bevrijdingsklok' op 4 september voor de bevrijding van Mechelen en ook op 8 mei & 11 november.
Gewicht: 3.000 kg
Toon: do

MAGDALENA

Deze 'werkklok' luidde vroeger bij de aanvang van de werkdag, de schaftijd en het einde van de werkdag.
Luidde samen met Rumoldus en Maria ook tijdens uitvaarten.
Hergoten na de torenbrand van 1498.
Kon sinds 1922 niet meer luiden wegens een technisch mankement. Kreeg nieuwe lagers en doet opnieuw haar werk.
Gewicht: 2.145 kg
Toon: do kruis

KINDEREN

Welke naam zou jij aan een klok willen geven? En wanneer zou ze moeten luiden?

MICHIELS' REGULATOR

Door de komst van de trein was er nood aan een exacte tijd die in alle steden hetzelfde was. De Sint-Romboutstoren geeft de tijd voor de hele stad aan. Door de uitvinding van de Mechelaar Louis Michiels (1828-1904) werd het uurwerk in 1860 uitgerust met een elektrische aandrijving. Dit perfect afgestelde systeem zorgde ervoor dat de minuten gelijkmatig lopen. Het was een groot succes. Na Mechelen kregen veel torens in België en elders in de wereld zijn systeem.

MALINOVJI ZVON

Het Russische woord voor 'beiaard' is 'malinovji zvon'. Niet toevallig, want in het Russisch betekent het woord letterlijk 'Mechelse klanken'. Zo sterk is de merknaam Mechelen in beiaardland.

BEIAARDSCHOOL

De oude beiaard is beroemd geworden door de stadsbeiaardier Jef Denyn (1862-1941). Hij richtte in 1922 de Koninklijke Beiaardschool 'Jef Denyn' op in Mechelen.

Denyn verrichtte pionierswerk, want er bestond geen enkel instituut waar men het beiaardspel kon studeren. Beiaardiers uit alle uithoeken van de wereld kregen en krijgen in Mechelen hun opleiding. De school is uniek en geniet internationaal aanzien. Ze drukt haar stempel op het beiaardspel in heel de wereld.

TIP

Ga eens het hoekje om, daar heb je een mooi zicht op de klokken.

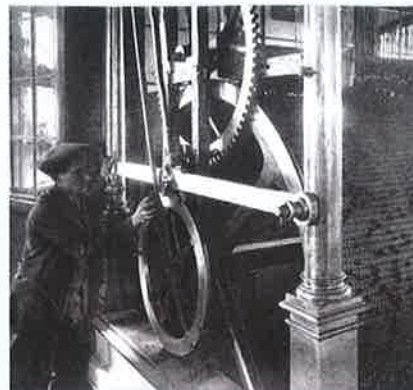

KINDEREN

Wist je dat Mechelen ook een kinderbeiaardklas heeft? Welk liedje zou jij eens willen spelen in de beiaardkamer?

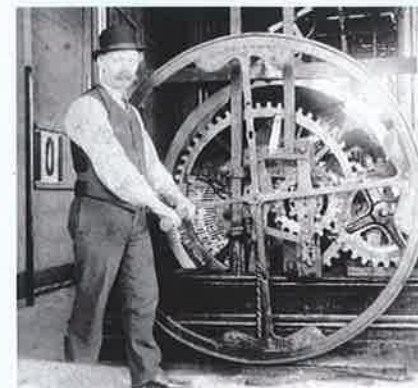
OPWINDEN

Vroeger moest het 'kanon', het tegengewicht van de speeltrommel, manueel opgewonden worden door de torenwachter. Hij deed dat twee keer op 24 uur. Vanaf de jaren 1930 gebeurt het elektrisch: traag opstarten en traag uitbollen ... Zoals een mens het zou doen.

STIFT

De stift is een ijzeren pen die in de speeltrommel wordt gestoken. Bij het ronddraaien van de speeltrommel komen de stiften tegen een hefboom die een hamer optilt. Zodra de hefboom terug neerkomt, valt de hamer op de klok en ontstaat een klank. Om verschillende klanken te kunnen produceren, zijn er een aantal soorten pennen die door hun specifieke vorm een andere afstand tussen twee trommelgaten creëren. Rond Pasen worden de pinnen herstoken om andere melodieën te creëren.

KINDEREN

Als je goed kijkt, zie je in de buurt van de speeltrommel enkele afbeeldingen van dieren. Kun jij ze vinden? Een tip: zoek het wat hoger op.

6 Nieuwe beiaardkamer

De nieuwe beiaard is vervaardigd door het bedrijf Koninklijke Eijsbouts Klokkengieterij en Fabrik van Torenuurwerken uit Asten in Nederland. Hij is net zoals de historische Hemony-beiaard van wereldklasse. Jef Denyn stond in voor de samenstelling van de klokken. In veel torens overal ter wereld werd zijn aanpak overgenomen.

BEIAARDSPEL

De beiaardcultuur wordt in 2014 door UNESCO erkend als 'best practice' voor de borging van immaterieel cultureel erfgoed. Na een periode van verval in de 19de eeuw bloeide de beiaardcultuur vanuit Mechelen weer op in het begin van de 20ste eeuw. Deze muzikale traditie raakte internationaal verspreid, met de Verenigde Staten van Amerika als belangrijkste groeigebied.

De beiaardcultuur houdt meer in dan alleen maar de fysieke instrumenten. Het gaat ook om de kunde van de beiaardiers die hun repertoire laten evolueren en een traditie van marktbespelingen en zomeravondconcerten hebben gecreëerd. De beiaard is een zeer toegankelijk instrument en heeft een bereik over de hele stad.

De inspanningen van Jef Denyn zijn doorslaggevend geweest voor de beiaardcultuur.

KINDEREN

Kijk naar boven en je ziet alle klokken van de nieuwe beiaard hangen. Uit hoeveel klokken bestaat hij? Je kunt tellen of het gewoon uitrekenen: $25 \times 2 + 5 - 6 = \dots\dots$

7 Askelder

LUIK

Net zoals in de Kraankamer zie je ook in het midden van deze ruimte een luik met een opening in de vloer.

Via deze doorgang werd de grootste klok van de nieuwe beiaard in 1989 in de toren binnen gebracht. In tegenstelling tot in de Kraankamer werd de klok hier van bovenuit geïnstalleerd. Een kraan van 120 meter hoogte hees de klok langs buiten naar het bovenste punt van de toren. Er was maar een 3-tal centimeter speling tussen het gat en de grootste klok.

SOLDATEN

De Sint-Romboutstoren werd tijdens Wereldoorlog I door de Duitsers gebruikt als uitkijkpost.

Het Belgische leger had in de aanloop naar Wereldoorlog II een uitkijkpost op de Sint-Romboutstoren, waar soldaten speurden naar vijandige vliegtuigen en hun observaties doorgaven aan een centrale commandopost. De soldaten gebruikten de Askelder ook als hun tijdelijk onderdak.

MANEBLUSSERS

Volgens een legende dachten de Mechelaars in 1687 verkeerdelijk dat de toren opnieuw in brand stond. Bij het blussen verscheen de maan echter van tussen de wolken en de rossige gloed verdween. Men probeerde in feite de maan te blussen. Dit nieuws kon niet lang stilgehouden worden en tot op vandaag worden Mechelaars 'Maneblussers' genoemd.

KINDEREN

De toren is nooit helemaal afgewerkt. Hoe zou de toren er verder uitgezien kunnen hebben? Kun jij op de laatste pagina een spits tekenen boven op de bestaande toren?

8

Skywalk

De kers op de toren is de skywalk, een panoramisch platform waar je een onbelemmerd en adembenemend uitzicht hebt. Je ziet Mechelen en de ruime omgeving, de Antwerpse haven en bij helder weer ook het Brusselse Atomium.

NOORD

WEST

KINDEREN

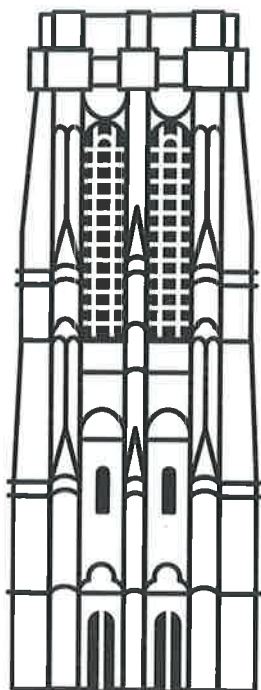
Hoeveel voetbalstadions kun je zien vanaf deze toren? Zie je ook meteen de kleuren van de voetbalploegen? Een tip: één ploeg speelt in de Mechelse stadskleuren.

OOST

ZUID

KINDEREN

De toren is nooit helemaal afgewerkt. Hoe zou de toren er verder uitgezien kunnen hebben? Kun jij een spits tekenen boven op de bestaande toren?